

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process
 เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG
 สุเมธ ราชประชุม น้าฝน อินทร์แสง และ นพวรรณ ท่าแจ้ง^{1*}
 Sumet Ratprachum Namfon Insang and Noppawan Thacheng ^{1*}

^{1*} โรงเรียนห้วยกรดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จังหวัดชัยนาท

* E-mail : huaikrot@huaikrot.ac.th

บทสรุป

โรงเรียนห้วยกรดวิทยา ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงและการทำงาน โดยมีกระบวนการองค์ความรู้ 4 สาขาวิทยาการ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ หรือที่เรียกว่า สะเต็มศึกษา (STEM Education) และเพิ่มศิลปะ (Art) เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนามองทั้ง 2 ซีก (มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม, 2564) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG มุ่งเน้นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ สร้าง Value Creation โดยเริ่มขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้มีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานจากภายนอก

โรงเรียนห้วยกรดวิทยามีการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ใช้รูปแบบการดำเนินงาน HKWS Model ในด้านการบริหารชุมชนและเครือข่าย เนื่องจากโรงเรียนห้วยกรดวิทยา เป็นโรงเรียนประจำตำบล ตั้งอยู่ในชุมชน มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของชุมชนและภาคีเครือข่าย ให้บริการแก่ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประสานและขอรับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากชุมชน รวมทั้งประเมินผลตามความต้องการและความพึงพอใจของชุมชนเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแบบร่วมมือในการบริหารโรงเรียนด้วยเครือข่ายที่ยั่งยืนต่อไป

ผลจากการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทำให้โรงเรียนมีนวัตกรรมในการยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ การใช้กระบวนการ AAR และ PLC ในการส่งเสริมกระบวนการ STEAM Design Process และทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 บุคลากรการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล เป็นการลดเวลา ลดภาระของทั้งครูและผู้เรียน จนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเองและนำไปต่อยอดในชีวิตได้ สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร ได้แก่ มาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ส่งผลให้โรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียนได้รับรางวัลที่ภาคภูมิใจจากการดำเนินงานทั้งในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

วิธีการดำเนินงาน

โรงเรียนห้วยกรดวิทยา มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ใช้รูปแบบการดำเนินงาน HKWS Model โดยใช้กระบวนการดำเนินงานวงจรบริหารที่มีคุณภาพ PDCA (มลฤดี โภคศิริ, 2559) ขับเคลื่อนการดำเนินงาน STEAM ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม รูปแบบ HKWS

1) H : Host คือ การจัดการความรู้และองค์ประกอบแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น มาใช้ในการวางแผนการจัดทำหน่วยบูรณาการเรียนรู้ด้วย STEAM Design Process จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ ระบบการวัดและประเมินผล ส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพตามแผนการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ให้มีความรู้ร่วมกันในการพัฒนาหน่วยบูรณาการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ร่วมกับหน่วยงาน เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ผ่าน OBEC Content Center หรือแหล่งอื่น ๆ โดยการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วย STEAM Design Process การใช้ทรัพยากรห้องปฏิบัติการ ศูนย์การเรียนรู้การอนุรักษ์ ตาลโตเนด และปราชญ์ท้องถิ่นร่วมกัน ในการจัดการเรียนรู้

2) K : Knowledge คือ องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดการความรู้ด้าน STEAM โดยกำหนดเป้าหมายวัฒนธรรมนวัตกรรม ผู้เรียนมีนวัตกรรม บรรยากาศนวัตกรรม และบุคลากร นวัตกรรม

3) W : Huaikrot Way คือ รูปแบบการดำเนินการ ด้วยวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วย โมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การจัดการกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก : Active Learning ที่สอดคล้องกับ 7 หลักการสำคัญ ภายใต้แนวคิด “สนุกคิด พิชิตความรู้ มุ่งสู่ทักษะชีวิต” โดยกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ STEAM Design Process ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ กว่าจะมาเป็นตาลโตเนด
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ สารพันประโยชน์สับตาล
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ อาหารขึ้นชื่อจากตาลโตเนด
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ ประดิษฐ์ของเล่นจากตาลโตเนด
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ ไม้คางตาลเพื่อสุขภาพ
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ ขนมหวานตาลโตเนด

จัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ CODING Model โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ C ขั้นสร้างความตระหนักและวิเคราะห์ปัญหา, O ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการแก้ปัญหา, D ขั้นวิธีปฏิบัติ, I ขั้นนำเสนอผลงาน, N ขั้นสร้างเครือข่าย และ G ขั้นรับรองผลงาน โดยในแต่ละขั้นตอนใช้กระบวนการ ด้วยวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ดังนี้

ขั้นที่ 1 (ขั้นสร้างความตระหนักและวิเคราะห์ปัญหา : C- Check) กระบวนการสร้างความตระหนัก เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเอาใจใส่ รับรู้ เห็นคุณค่าในปรากฏการณ์ พฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

ขั้นที่ 2 (กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการแก้ปัญหา : O-Object) กำหนดปัญหาที่ต้องการแก้โดย กำหนดจากโมเดลเศรษฐกิจ BCG ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของ องค์การสหประชาชาติ (UN) และสอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 (สำนักงาน ส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2566)

ขั้นที่ 3 (วิธีปฏิบัติ : D-Do) กระบวนการปฏิบัติ ใช้กระบวนการตาม STEAM Design Process เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้แก้ปัญหาได้ ลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) ถาม (2) จินตนาการ (3) วางแผน (4) สร้างสรรค์ และ (5) คิดสะท้อนและออกแบบใหม่

ขั้นที่ 4 (นำเสนอผลงาน : I- Implementation) กระบวนการนำเสนอผลงาน เป็นการนำเสนอผลงานที่นักเรียนได้ปฏิบัติ พร้อมร่วมกันแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างครูผู้สอน และนักเรียน จัดนิทรรศการนำเสนอผลงานนักเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันประเมินชิ้นงานนักเรียนโดยเพื่อน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2565)

ขั้นที่ 5 (สร้างเครือข่าย : N-Network) การสร้างเครือข่ายในการทำงานเชิงพัฒนา มีแนวโน้มที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ทำงานพื้พืดซึ่งกันและกัน มากกว่าที่จะแข่งขันกัน เกิดทักษะทางสังคม การรู้จักอยู่ร่วมกันและทำงานด้วยการเรียนรู้ การให้และการรับ การรู้จักรับผิดชอบ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสำนึกต่อสังคม อันเป็นผลให้มนุษย์สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ทักษะทางสังคม ควรปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม และมีความสามารถในด้านต่าง ๆ (กุลวดี ทองไพบูลย์, 2565)

ขั้นที่ 6 (ขั้นรับรองผลงาน : G-Good Practice) นักเรียนมีนวัตกรรมที่ดี มีคุณภาพ ตอบสนองต่อโมเดลเศรษฐกิจ BCG สามารถเผยแพร่ผลงานจากกิจกรรม สู่สังคม ชุมชน และนำนวัตกรรมที่ได้ไปบริการสังคม รับรองผลงานนักเรียนเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียนรุ่นต่อไป

4) S : Success คือ ผลลัพธ์ความสำเร็จที่พึงประสงค์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ และ Best Practice การใช้กระบวนการ AAR และ PLC ในการส่งเสริมกระบวนการ STEAM Design Process

ผลการดำเนินงาน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยใช้รูปแบบ HKWS Model เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการกระบวนการเชิงรุก Active Learning ตาม 7 หลักการสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการคิดขั้นสูง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิตและการทำงาน ครูผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรม เน้น Active Learning ได้แก่ คิด ร่วมมือ และเผยแพร่ (Think-pair-share) มากขึ้น ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน โรงเรียนมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศตวรรษที่ 21 ด้วย STEAM Design Process เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปีถัดไป และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ

ด้านการบริหารชุมชนและเครือข่าย โรงเรียนห้วยกรดวิทยา ได้รับความร่วมมือในการสนับสนุนในด้านบุคลากร งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ผลลัพธ์ที่เกิดกับโรงเรียนและการเผยแพร่ ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .60) และผลการศึกษาทัศนคติต่อการเรียนของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีทัศนคติต่อการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = .58) แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีหลักการคือ เป็นกระบวนการสร้างความรู้โดยผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เองเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

การจัดทำหลักสูตรระยะยาว ตลอดปีการศึกษา เพื่อความต่อเนื่องของกิจกรรมต่างๆ และเป็นการต่อยอดความคิดของกิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการผ่านมา และจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้น และเสริมทักษะอาชีพเฉพาะทาง ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในอาชีพ ที่ตนถนัดและต้องการมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. เข้าถึงได้จาก http://academic.obec.go.th/images/document/1559878925_d_1.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สพม.35. (1 สิงหาคม 2566). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning*. เข้าถึงได้จาก <http://www.sesalpglpn.go.th/wp-content/uploads/2019/12/book10-62.pdf>
- ครูอาชีพร. (8 พฤศจิกายน 2565). *สรุปการบรรยายพิเศษในหัวข้อ “Coding Nation: A pathway of building human capacity in a post-COVID-19 world”*. เข้าถึงได้จาก <https://www.kruachieve.com/?p=22898>
- มลฤดี โภคศิริ. (2559). *วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA: Deming Cycle*. เข้าถึงได้จาก <http://km.fsh.mi.th/wp-content/uploads/2016/08/102.pdf>
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (17 สิงหาคม 2566). *กระบวนการในการเรียนรู้*. เข้าถึงได้จาก [http://old-book.ru.ac.th/e-book/e/EE362\(50\)/EE362-3.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book/e/EE362(50)/EE362-3.pdf)
- มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม. (2564). *กระบวนการเรียนรู้พัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 STEAM Design Process*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีโน พับลิชชิ่ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง จำกัด.
- วีระพล บดีรัฐ. (2543). *PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ Management Cycle*. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาชน จำกัด.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (17 สิงหาคม 2566). *การนำเสนอ (Presentation)*. เข้าถึงได้จาก <http://bit.ly/3hCYZzw>
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สพฐ. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. เข้าถึงได้จาก http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf